

Ljubljana, 28. februar 2024

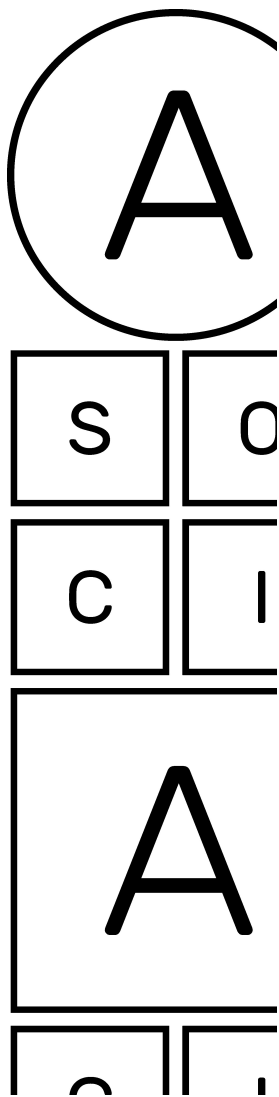
Odziv Društva Asociacija na predlog Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024 - 2031 ter predlog Akcijskega načrta 2024 - 2027 za predlog Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024 - 2031

Spoštovani,

v priloženem dokumentu se Društvo Asociacija odziva na predlog Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2024 - 2031 (v nadaljevanju ReNPK 24-31) ter predlog Akcijskega načrta 2024 - 2027 za predlog Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2023 - 2031 (v nadaljevanju AN 24-27), ki sta bila 7. februarja 2024 objavljena na spletnih straneh Ministrstva za kulturo Republike ter na portalu e-demokracija. Materiali služijo kot nadaljevanje neposrednih pogovorov o obeh dokumentih s predstavniki Ministrstva za kulturo.

Uvodoma želimo podati nekaj splošnih komentarjev in pripomb na predlog ReNPK 23-31 ter AN 24-27, v nadaljevanju pa podajamo tudi predloge za nujne spremembe.

V društvu Asociacija smo pozdravili napoved in namero aktualnega ministrstva ter koalicijsko zavezo vlade k prenovi kulturne politike, tj. spremeniti oz. pripraviti nov predlog ReNPK. Aktualno veljavno Resolucijo o nacionalnem programu 2022-2029, ki je bila sprejeta v času ministirovanja prof. dr. Vaska Simonitija, smo, čeravno je njen predlog nastal v času, ko je slovenska kulturna politika že četrto leto brez prave strateške usmeritve plavala v morju kratkoročnih interesov, v društvu namreč močno problematizirali. V njej smo prepoznali vrsto težav, med njimi docela neustrezno obravnavo nevladne kulture, tj. nevladnih organizacij ter samozaposlenih v kulturi, v njej brali namero o zmanjšanju njihovega števila, problematizirali smo zastarel koncept pomena kulture, ki se v celoti naslanja na krepitev nacionalne zavesti ter docela izpušča vrsto pozitivnih socialnih in gospodarskih učinkov, ki jih ima na družbo (npr. krepitev ustvarjalnosti in inovativnosti, pozitiven vpliv na zdravje, socialno vključenost itd.). Problematizirali smo tudi določila Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK), ki določajo vsebino NPK, in

sicer smo proces snovanja NPK, označili za oddaljen od demokratičnih postopkov. Akcijskega načrta za veljavno strategijo prejšnja Vlada RS ni nikoli sprejela.

Ob vložitvi predloga ReNPK 24-31 v društvu ugotavljamo, da so se naši napori in prizadevanja v času odsotnosti strateških usmeritev politike in konkretnih ukrepov obrestovali. Po dolgem obdobju brez temeljnega strateškega dokumenta imamo pred seboj zdaj sodoben, transparentno pripravljen dokument, ki je v domačem prostoru v zgodovinskem pogledu prebojen na več mestih, in sicer:

- kulturo poskuša misliti onkraj tradicionalnega pojmovanja vloge na ravni krepitve nacionalne identitete, in prepoznava njeno pomembno povezovalno, razvojno in družbeno vlogo;

- kulturo si prizadeva povezati z drugimi sektorji, drugimi nacionalnimi strategijami ter mednarodnimi politikami, usmeritve razvoja domače kulturne politike pa poskuša misliti dolgoročneje;

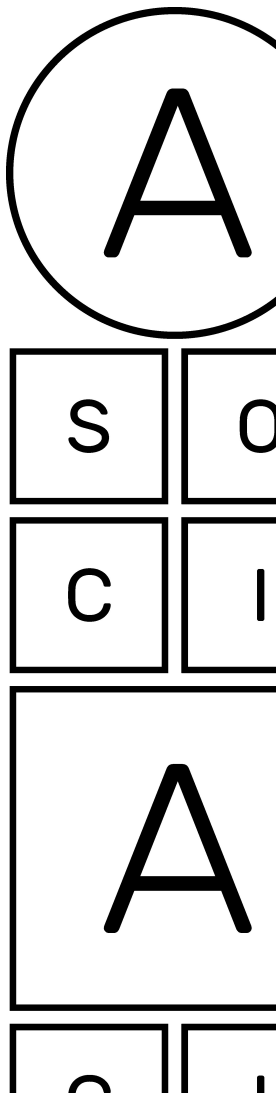
- prizadeva si za vključujoč proces snovanja tako samega razvojno usmerjevalnega dokumenta kot, pomembno, akcijskega načrta, ki je bil z besedilom ReNPK 24-31 vložen v javno razpravo, kar pomeni, da se o njem lahko opredeljujejo vsi deležniki;

- opredeljuje tako strateške in razvojne cilje, področja kulture, deležnike ter prečne politike, pri čemer z uvedbo premisleka o transdisciplinarnem področju naposled stopa korak v smeri premisleka o sodobni umetniški ustvarjalnosti ter dejavnosti, kot ključne deležnike za izvajanje javnega interesa za kulturo pa opredeljuje tudi nevladne organizacije, samozaposlene v kulturi ter občinstvo;

- skozi akcijski načrt je mogoče prepoznati, da se v splošnem kulturna politika ne izogiba identifikaciji ključnih težav, ki pestijo sektor kulture.

V društvu hkrati prepoznavamo in pozdravljamo namere aktualnega ministrstva, da v ZUJIK, krovnem zakonu na področju kulture, uredi ustrezne podlage, ki bi tovrstne in številne pridobitve oz. konceptualne premike naredile trajnejše. Tu naštevamo le najpomembnejše:

- opredelitev poklicnih ter ljubiteljskih nevladnih organizacij,
- obveznost trajnega strukturiranega dialoga z različnimi deležniki skozi dialoške skupine,
- financiranje programov in projektov podpornega okolja ter transdisciplinarne umetnosti,

- obvezo po javni obravnavi vsakokratnega akcijskega načrta, vezanega na ReNPK in
- obvezo po skrbi za čezsektorsko in mednarodno vpetost in skladnost kulturne politike z drugimi politikami.

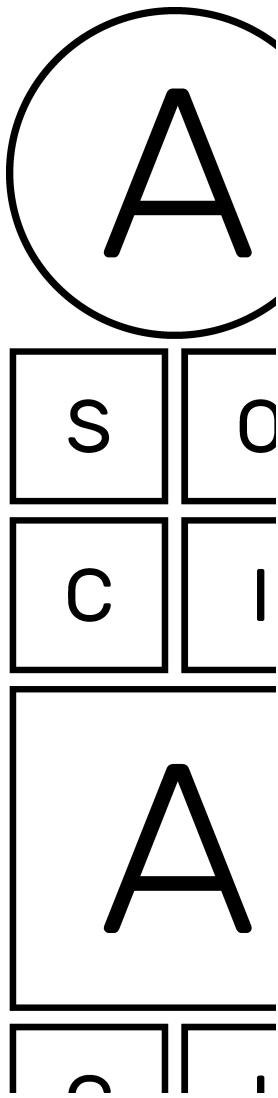
S tem na Ministrstvu stopajo v smer sprejemanja ključnih politik na področju kulture, ki jih razumemo kot nujne, če želijo zaveze aktualne koalicije oz. koalicijske pogodbe uresničiti. Med njimi prednjačijo:

- Krepitev avtonomnega strokovnega odločanja in presojanja v polju kulture, ki naj ga spremlja odsotnost političnega vpliva nanje, tudi skozi transparentne in demokratične postopke imenovanja strokovnjakov v vsa presojevalna in dialoška telesa ministrstva.
- Enakomeren in kakovosten razvoj vseh zvrsti kulture in umetniškega udejstvovanja neodvisno od deležnikov, ki izvajajo javni interes na področju kulture.
- Spodbude za zaposlovanje, dvigovanje in avtomatično usklajevanje programskih sredstev z ekonomskimi kazalci.
- Pravočasni in odzivni ukrepi v času kriz.
- Spodbude za razvoj občinstev.
- Podlage za izvenproračunska sredstva.
- Spodbudna davčna politika.
- Krepitev socialnih pravic samozaposlenih v kulturi skozi krepitev zdravstvenega varstva, zagotavljanja dostojne pokojnine, spodbude za izobraževanje, kolektivno pogajanje itd.

Toda, kljub vsemu konkretnemu napredku, ugotavljamo, da se Akcijski načrt ter spremljajoči Načrt investicij žal kažeta kot premalo ambiciozna. Predvsem pa sta finančno podhranjena.

V društvu smo mnenja, da čeprav je potencial v Resoluciji in Akcijskem načrtu praviloma ustrezno prepoznan, za vzdržen in konkreten razvoj področja kulture manjkajo bistveno večja sredstva. Trenutno predvideni zneski ne bodo ustvarili pogojev, ki bi lahko s pomočjo predvidenih ukrepov omogočili bistvene premike oz. preboje na polju kulturne politike. Pri čemer poudarjamo, da je zatečeno stanje domače, tudi nevladne kulture, nujno takoj in odločno nasloviti.

Predlog ReNPK 24-31 si zaradi pomanjkanja sredstev večinoma prizadeva le za uveljavitev in ureditev aktualnega stanja. Pri tem gre ponovno poudariti, da to

stanje ni brez premikov, žal pa ga težko ocenimo kot zadostno odločnega in finančno podprtega, da bi lahko zarezal v obstoječe stanje in učinkoval dolgoročno in razvojno.

V nadaljevanju podajamo naše komentarje na, po našem mnenju, najbolj ključne ukrepe AN 24-27 vključno s predlogi za njihovo spremembo, na koncu pa tudi naš predlog za nov ukrep:

Predlagane spremembe - komentarji ukrepov

Ukrep 1:

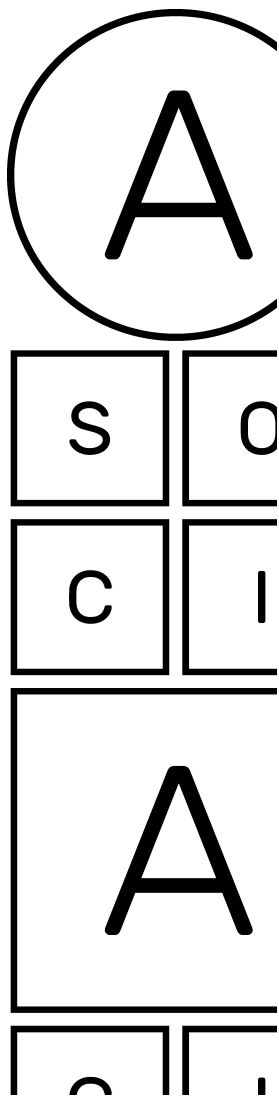
Uvedbo kolektivnih pogodb in možnosti kolektivne zaščite delavskih pravic samozaposlenih v javnih zavodih v društvu podpiramo, saj je to nedvomno korak v smer zagotavljanja stabilnejših in varnejših delovnih razmerij za samozaposlene v kulturi. A ob tem nas skrbi dejstvo, da ministrstvo za ta ukrep ne predvideva finančnih posledic in povečanja sredstev. Dejstvo je, da tak ukrep zahteva investicijo dodatnega denarja za zagotavljanje teh pravic. Če bo ministrstvo ukrep kolektivnih pogodb izvedlo brez tega povečanja to lahko pomeni samo zmanjševanje števila sodelovanj med samozaposlenimi in javnimi zavodi, kar bi vodilo v elitizacijo javnih zavodov in njihovo zapiranje, povečanje razrednih razlik, zmanjševanje števila stabilnih projektov za samozaposlene in težjo dostopnost strokovnega kadra za nevladno kulturo.

Ukrep 2:

Predlagamo, da ministrstvo v ta pomemben ukrep doda še dodatne pomembne in potrebne ukrepe na področju socialne varnosti samozaposlenih, kot so:

- razširitev dnevnega nadomestila za čas zadržanosti od dela tudi na druge fizične in psihofizične poškodbe, ki umetnikom preprečujejo ustvarjanje (npr. poškodbe plesalcev, izgorelost, fizične poškodbe tehničnega osebja itn.)
- dnevno nadomestilo za čas zadržanosti od dela je potrebno dvigniti nad prag revščine
- natančnejšo opredelitev drsnega in progresivnega cenzusa, ki bo samozaposlenim omogočala fleksibilnejšo karierno dinamiko in zaposlitev

Poleg tega v ukrepu predlagamo dve ključni spremembi, prva se nanaša na kazalnik, v katerem se na Ministrstvu zavzema za spremembo zakonodaje na

tem področju. Menimo, da bi kazalnik moral predvideti uvedbo te spremenjene zakonodaje že v letu 2024. Kot drugo pa predlagamo spremembo četrtega podukrepa, katerega besedilo bi zdaj lahko brali na način, da Ministrstvo s tem ukrepom cilja na zmanjševanje števila samozaposlenih v kulturi s pomočjo zaposlovanja v drugih zaposlitvenih oblikah. Čeprav je možnost karijerne dinamike in prehoda v redno zaposlitev lahko pomemben in dober korak v karieri samozaposlenega v kulturi, pa mora ministrstvo zagotoviti vzdržne in socialno pravične razmere za samozaposlene in jim zagotoviti možnost samostojnega opravljanja svoje dejavnosti, pa tudi določeno karierno dinamiko znotraj statusa samega, kar je ključno za zdravje in stabilnost slovenske neodvisne kulture.

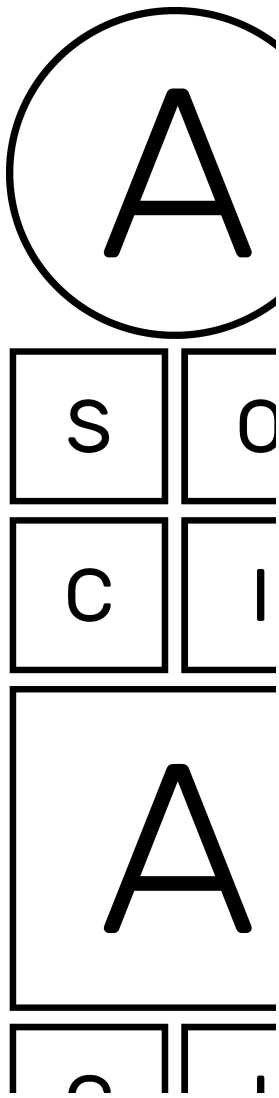
Ukrep 3

Ključni ukrep 3, ki se osredotoča na spodbujanje profesionalnega razvoja samostojnih novinarjev, odpira pomembno vprašanje o ustreznosti sredstev in urejenosti položaja samostojnih novinarjev v Republiki Sloveniji. Čeprav je namen ukrepa plemenit - izboljšati pogoje dela in avtonomijo samostojnih novinarjev ter krepiti preiskovalno novinarstvo - pa so predvidena sredstva zaskrbnjujoče nizka in neprimerljiva z izzivi, s katerimi se soočajo samostojni novinarji v praksi.

Ob tem je treba polemizirati z neusklajenostjo predvidenih sredstev s potrebami po podpori samostojnim novinarjem. Čeprav je javni razpis za spodbujanje njihovega profesionalnega razvoja korak v pravo smer, je treba priznati, da nizka finančna sredstva ne bodo zadostovala za učinkovito podporo in izboljšanje njihovega položaja.

Posebej je treba izpostaviti slabo ureditev položaja samostojnih novinarjev v zakonodaji, ki ne zagotavlja ustrezne zaščite njihovih pravic in ne odraža njihovega pomembnega prispevka k medijski krajini. Kritika, ki jo je izrazila Asociacija neodvisnih novinarjev Slovenije, odslkava nezadostnost obstoječega sistema in pomanjkanje osredotočenosti na potrebe samostojnih novinarjev.

V luči tega predlagamo, da se Ministrstvo za kulturo zaveže k bolj obsežni finančni podpori ter obenem aktivno deluje na izboljšanju pravnega okvira za samostojne novinarje. Predlagana sredstva za obdobje 2025-2027 so nedvomno premajhna glede na obseg izzivov, s katerimi se soočajo samostojni novinarji, zato je nujno, da se ta problem obravnava celostno in sistematično.

Ukrep 4

Podpiramo namen in menimo, da je za kulturno infrastrukturo nujno vlaganje, ki ga je treba okrepiti. Poleg omenjenih lokacij se nam zdi nujno, da se več infrastrukture nameni tudi za potrebe nevladne kulture, ki je v tem smislu izjemno podhranjena. Poleg izvedbenih prostorov in vadbenih prostorov so nujni tudi producentski prostori (pisarne), skladišča (hranjenje umetniških del, scenografij, orodja in druge opreme za izvedbo kulturnih programov) ter druga podporna infrastruktura.

Pomemben se nam zdi tudi razmislek o policentrični razporeditvi kulturne infrastrukture in investicijah v nove prostore v več urbanih središčihje smiseln tudi o policentrični razporeditvi in več investicijah v nove prostore v več urbanih središčih.

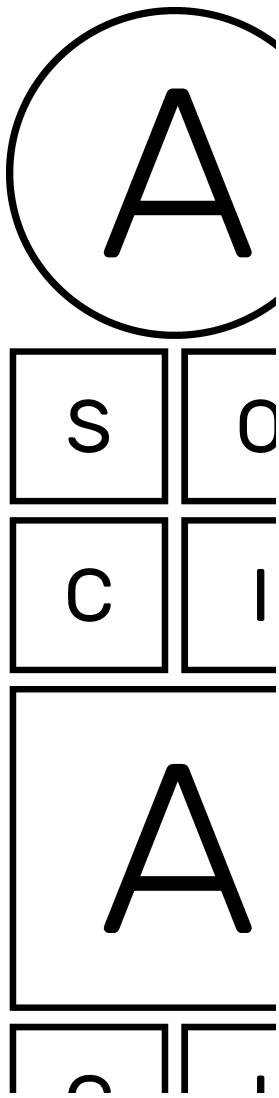
Ukrep 5:

Ukrep, ki ga Ministrstvo za Kulturo predlaga za izvajanje rednih izobraževanj za zagotavljanje varnega delovnega okolja in preprečevanje izgorelosti v kulturi, pozdravljamo, saj predstavlja pomemben korak k izboljšanju delovnih pogojev v kulturnem sektorju. Kljub temu pa je potrebno kritično oceniti predvidena sredstva za izvedbo vseh načrtovanih projektov.

Sredstva, ki so namenjena izvedbi ukrepa, so preprosto občutno prenizka glede na široko skupino deležnikov, ki naj bi bili vključeni v izobraževalne programe. Z zgolj 10.000 evri na leto od leta 2024 do 2027 je malo verjetno, da bo mogoče izvesti učinkovite izobraževalne projekte, ki bi zadostili potrebam vseh poklicnih delavcev v kulturi. To lahko vodi v površno izvedbo programov ali pa v izbiro med manjšim številom udeležencev, kar bi izključilo pomembne deležnike iz procesa.

Poleg tega bi bilo priporočljivo, da se v izvajanje tega ukrepa vključi tudi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), ki je resorno ministrstvo za obravnavanje problematike delovnih razmerij in zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu. Sodelovanje s tem ministrstvom bi lahko okrepilo strokovnost in obseg izobraževalnih programov ter zagotovilo bolj celovit pristop k reševanju te problematike v kulturnem sektorju, ter predvsem dodatna sredstva.

Zato je ključno, da Ministrstvo za Kulturo resno pretehta povečanje sredstev za izvajanje tega ukrepa ter razmisli o širšem sodelovanju z resornim ministrstvom za bolj celovito obravnavanje te pomembne tematike v kulturnem sektorju.

Ukrep 6:

Ukrep, ki ga Ministrstvo za Kulturo predlaga za Razvoj podpornega okolja v kulturi za NVO, pozdravljamo, saj predstavlja pomemben korak k razumevanju Ministrstva ne samo o pomembnosti podpornega okolja na področju kulturnega ustvarjanja in delovanja, ampak tudi o raznolikosti, razpršenosti in obsežnosti vsebin, ki jih ključni akterji na področju kulture izvajajo. Gre za ukrep, ki skozi razpis zagotovo dosega bistveno več ciljev od zapisanih.

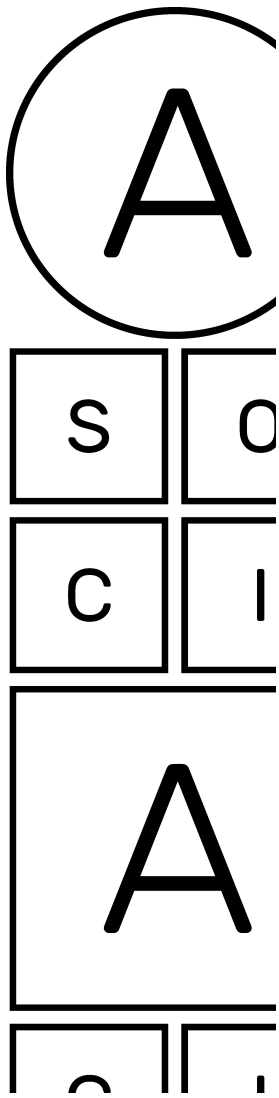
Vsekakor pa ni za zanemariti, da obseg podpornega okolja že sedaj presega zastavljene finančne parametre in zato apeliramo na dvig predvidenih finančnih sredstev v letu 2024 na 500.000,00 EUR ter nato dvig na letni ravni, ki bi sledil inflaciji z indeksom najmanj 10% in prav gotovo nenehni rasti in razvoju polja skozi leta.

Ukrep 7:

Ukrep, ki ga Ministrstvo za Kulturo predlaga za spodbujanje varnega in vključujočega delovnega okolja v kulturi, prinaša pomembne cilje za izboljšanje pogojev dela v umetniških panogah, kot so film, uprizoritvene in glasbene umetnosti. Predvideni ukrepi, kot so uvedba strokovnih spremljevalcev in izobraževanj, so ključni za omilitev negativnih posledic, ki jih prinašajo specifični delovni pogoji v kulturi.

Kljub temu pa je pomembno izpostaviti pomanjkanje finančnih sredstev za izvajanje tega ukrepa. Čeprav ukrep ne predvideva neposrednih finančnih posledic, je za njegovo učinkovito izvajanje potrebno zagotoviti dodatna sredstva za vključevanje specifičnih stroškov v različne razpise ministrstva in Slovenskega filmskega centra. Brez ustrezne finančne podpore lahko ukrep pomeni bodisi prazne obljube brez dejanskega izboljšanja delovnih pogojev za ustvarjalce v kulturi, ali pa zmanjševanje kakovosti prijavljenih programov, zaradi realnega zmanjšanja sredstev zanje.

Poleg tega ni jasno, zakaj je Ministrstvo ukrep omejilo le na določena umetniška področja, kot so film, uprizoritvene in glasbene umetnosti, medtem ko je problematika delovnih razmerij prisotna v vseh področjih kulture. Bolj celovit pristop bi vključeval tudi druge kulturne panoge, saj bi to omogočilo boljše reševanje težav na področju delovnih pogojev v celotnem kulturnem sektorju.

Zato je ključno, da Ministrstvo za Kulturo razmisli o zagotavljanju dodatnih finančnih sredstev za izvajanje tega ukrepa ter širi njegovo pokritost na vsa relevantna umetniška področja, da se zagotovi resnično pozitiven vpliv na kakovost dela in življenja v kulturnem sektorju.

Ukrep 8:

Ukrep 8, ki ga Ministrstvo za Kulturo predlaga za Spodbujanje institucionalizacije sodobnega plesa, pozdravljamo, saj gre za ukrep, s katerim se bo načrtno in trajno uredilo področje sodobnega plesa. Ob tako natančnem in premišljenem ukrepu, ki zajema tako izboljšanje položaja sodobnega plesa, izboljšanje položaja in pogojev dela ustvarjalcev in ustvarjalcev na istem področju, decentralizacijo in še mnogo kaj, nas vseeno preseneča, da ukrep ne predvideva tudi čedalje bolj pomembne internacionalizacije.

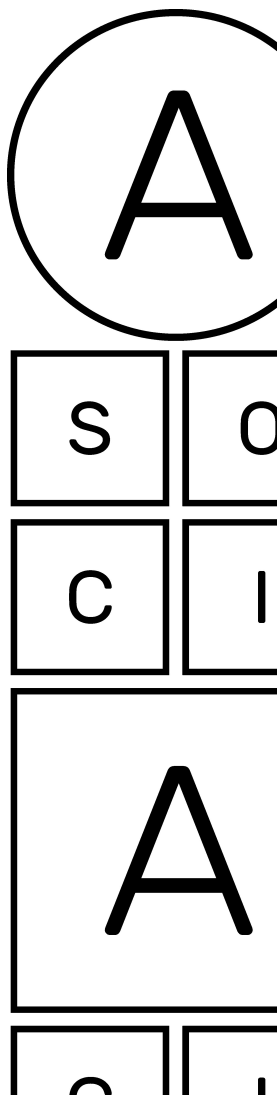
Ob finančnih sredstvih, ki so zagotovljena za izvajanje ukrepa, pa se nam poraja vprašanje, kakšna je distribucija teh sredstev.. Temeljno vprašanje namreč je, kakšen investicijski obseg je predviden za vzpostavitev novega javnega zavoda na področju sodobnega plesa. Ali predvidena finančna sredstva zajemajo le kritje stroškov in kako se bodo v tem primeru zagotovila programska sredstva.

Predlagamo natančnejšo opredelitev načrtovanih finančnih sredstev in dvig sredstev v letu 2024 na 300.000,00 EUR. Nato dvig na letni ravni, ki bi sledil inflaciji z indeksom najmanj 10% in prav gotovo nenehni rasti in razvoju polja skozi leta.

Ukrep 9:

Ukrep je finančno bistveno prenizko ovrednoten, ne vključuje razstavnine kot obveznega pogoja ter predvideva, da večina stroškov pade na pleča izplačevalcev.

Kazalnik je zastavljen neustrezno, saj ne govori o zavezi oz. obveznosti Ministrstva v smislu dodatnih sredstev. Skrbi nas predvsem možnost, da bodo razstavnine vnovič samo predpisane, velika večina stroškov pa bo spet odpadla na organizacije, ki same sicer niso brez dokazanih dosežkov pri razvoju (mednarodnih) karier umetnikov, s katerimi delajo, so pa sicer v izjemno slabem položaju, kar se tiče domačega sofinanciranja.

Ni povsem jasno tudi zakaj sta omenjeni le ti dve področji, saj je arhetipsko delo na področju vizualnih umetnosti plod samostojnega ateljejskega dela, delo na področji intermedijskih umetnosti pa praviloma stvar skupnega razvoja v sklopu produkcijskih kapacitet organizacije. Žal so tudi nastopi na področji glasbenih umetnosti pogosto neplačani ali plačan izjemno slabo.

Predlagamo, da se besedilo oblikuje drugače, npr:

“Število razpisov in pozivov ministrstva na področju vizualne, transdisciplinarne in intermedijske umetnosti, ki zagotavljajo (glede na prejšnje razpise) vsa dodatna sredstva, da organizatorji razstavnino vključujejo kot obvezni pogoj (ne da bi s tem zmanjšali produkcijske, promocijske in druge kapacitete).”

Ukrep 10:

V ukrepu posebej pozdravljamo načrtovan razpis, ki bo vključil tudi ostale deležnike v kulturi, ne le javne zavode. To bo omogočilo širši spekter ukrepov za socialno vključevanje in večjo dostopnost kulturnih vsebin za tiste, ki se srečujejo z ovirami.

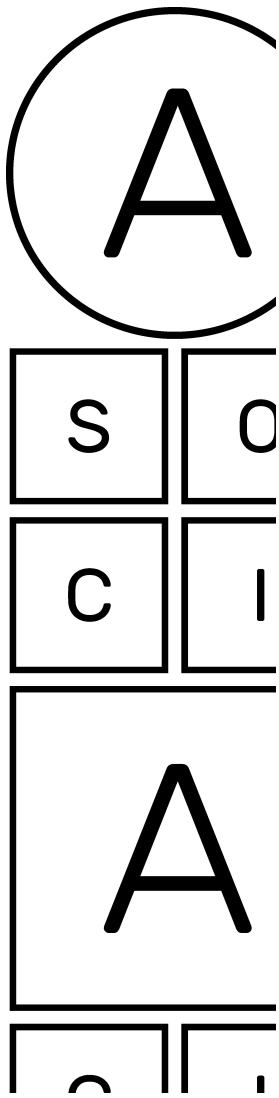
Kljub temu pa je v izvajanje projekta potrebno vključiti tudi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), ki je resorno ministrstvo za področje socialne inkluzije. Sodelovanje s tem ministrstvom bi zagotovilo bolj celovit pristop k reševanju vprašanj socialne vključenosti in dostopnosti kulturnih vsebin, saj bi omogočilo izmenjavo strokovnega znanja in izkušenj ter boljšo usklajenost ukrepov na tem področju.

Kljub temu pomanjkljivemu aspektu, ukrep 10 odpira pot k bolj enakomerni dostopnosti kulture in bo pomembno prispeval k večji kulturni raznolikosti ter strpnosti v družbi.

Ukrep 11:

Ukrep 11, ki ga Ministrstvo za Kulturo predlaga za Razvoj mentorskih shem za specializirane poklice v kulturi (kohezijski ukrep), pozdravljamo, saj gre za ukrep, ki s strukturnimi rešitvami naslavlja težave, ki jih NVO sektor izpostavlja kot ključno problematiko že nekaj let.

Ob naklonjenosti ukrepu bi vseeno izpostavili skrb o ozko predlaganem področju apliciranja ukrepa in priporočili vključitev čim širšega področja poklicev, ki so tako ali drugače ključni za kakovostno kulturno ustvarjanje –

govorimo o podpornih produkcijskih, organizacijskih poklicih, kulturnih producentih, poklicih v povezavi z odnosi z javnostmi in ostalimi specifičnimi poklici (šivilja, mizarji, inspicienti itn.)

Ravno tako pozdravljamo finančno okrepitev ukrepa, bi pa vseeno želeli imeti nekoliko bolj natančno opredeljene razpisne mehanizme izvajanja in uresničevanja ukrepa, pričakovan način uresničevanja vsebin ukrepa, parametre spremljanja učinkovitosti vsebin ukrepa.

Ukrep 12:

Ključni ukrep 12 predstavlja pomemben korak v krepitvi kompetenc in odpornosti kulturnega sektorja. Vendar pa je potrebno izraziti resno zaskrbljenost zaradi izjemno nizkih in padajočih sredstev, ki so na voljo za izvedbo tega ukrepa, ter neambicioznih kazalnikov, ki ne odražajo večjih potreb po štipendiranju, kljub porastu zanimanja za ustvarjalne poklice.

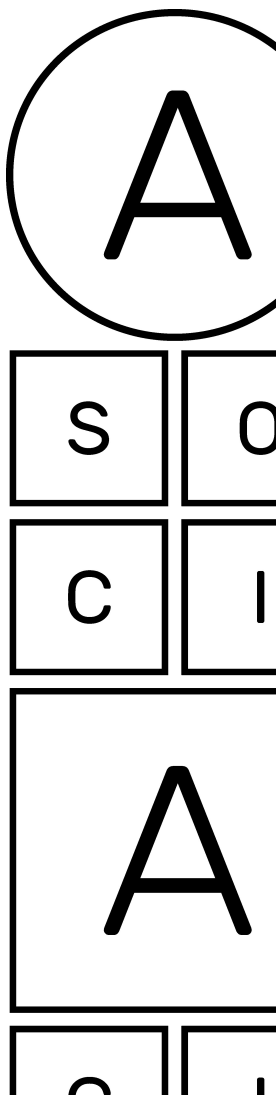
Navedena sredstva za obdobje 2024-2027 kažejo na dramatično zmanjšanje finančne podpore, pri čemer se zneski v naslednjih letih še zmanjšujejo. Ob upoštevanju raznolikih potreb in izzivov, ter druginje in inflacijskih pritiskov, s katerimi se soočajo posamezniki v kulturnem sektorju, je nujno zagotoviti ustrezna sredstva za podporo njihovemu profesionalnemu razvoju, kar pa trenutno ni zagotovljeno.

Poleg tega so kazalniki, ki so določeni za spremljanje učinkovitosti ukrepa, premalo ambiciozni, saj predvidevajo le 5 štipendij za dodiplomski in podiplomski študij, s čimer ne ustrezajo potrebam po širšem in bolj sistematičnem pristopu k štipendiranju v kulturi. Primerjati zapisane ciljne vrednosti s trenutnimi potrebami po štipendijah ter obeti za razvoj kariernih poti v kulturi kaže na neusklajenost in nezadostnost predlaganih ukrepov.

S takšno finančno in konceptualno omejenostjo, ki jo kaže ključni ukrep 12, je vprašljiva sposobnost kulturnega sektorja, da realno zagotovi ustrezno podporo in spodbudo za karierni razvoj posameznikov, kar bi lahko imelo dolgoročne negativne posledice za kakovost in raznolikost umetnosti v Republiki Sloveniji.

Ukrep 13:

Analitično spremljanje enakosti spolov v kulturi in priprava priporočil, predstavlja pomemben korak v prizadevanjih za spodbujanje enakosti spolov v kulturnem sektorju. Kljub temu pa je nujno izraziti resno zaskrbljenost zaradi izjemno nizkih sredstev, ki so na voljo za izvedbo tega ukrepa.

Navedena sredstva za obdobje 2024-2026, ki znašajo zgolj 5.000 evrov za leto 2024, 30.000 evrov za leto 2025 in 15.000 evrov za leto 2026, ne omogočajo ustrezne izvedbe tako obsežnega in pomembnega ukrepa. Zlasti izpostavljamo dejstvo, da so sredstva za leto 2024 značilno premajhna za začetek izvedbe celovitega analitičnega spremljanja, kar bo močno omejilo obseg in kakovost izvedenih raziskav ter pripravljenih priporočil.

Ukrep predvideva kompleksne analize in priporočila za izboljšanje enakosti spolov v kulturi, vendar so sredstva za ta namen tako minimalna, da ne morejo pokriti niti osnovnih stroškov raziskovalnega dela enega raziskovalca. Takšno neustrezno financiranje vodi v neučinkovito izvedbo ukrepa ter ogroža njegovo sposobnost, da doseže zastavljene cilje in učinke.

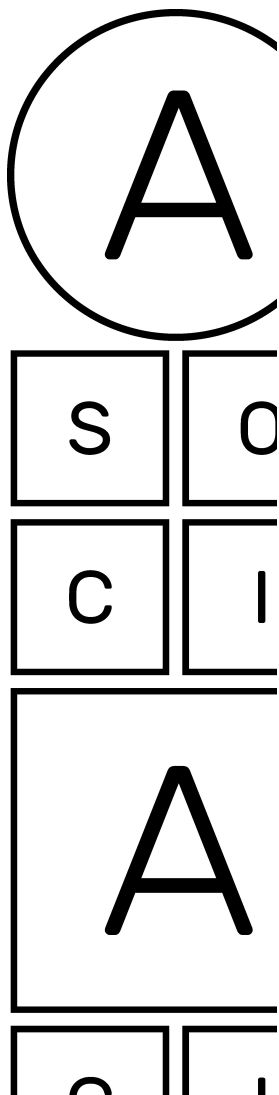
Poleg tega je potrebno raziskati, zakaj so med deležniki tega ukrepa vključene nevladne organizacije, kljub temu da se analizira delovanje kulturnih institucij, ki so predvsem v javni lasti. Jasno opredeljena vloga in prispevek nevladnih organizacij bi morala biti pojasnjena, da bi se zagotovila učinkovita in usklajena izvedba tega ukrepa.

Ukrep 14:

Zagotovitev sistemske podpore za kvalitetno upokojevanje in dostojen zaključek kariere je nujen korak k zagotovitvi pravičnega in solidarnega delovnega okolja za delavce v kulturi. Zato za ta pomemben in dober ukrep predlagamo dodatek tudi ostalih poklicev, ki zaradi fizične ali psihofizične obremenitve v sklopu opravljanja svojega poklica doživijo okvare, ki jim preprečujejo nadaljevanje svoje umetniške poti. Te namreč niso omejene zgolj na področje sodobnega plesa, čeprav je ta problem na tem področju gotovo najbolj akuten, ampak tudi na večini drugih umetniških področjih, sploh če upoštevamo faktorje psihofizičnega stanja in bolezenska stanja, kot je kronična izgorelost.

Poleg tega predlagamo Ministrstvu, da v ta ukrep vključi aktivnejšo udeležbo tistih upokojenih delavcev v kulturi, ki še lahko in želijo aktivno prispevati k razvoju družbe z opravljanjem različnih družbeno aktivnih del. Odgovorni bi jim po našem mnenju to morali ne le omogočiti, ampak tudi nadgraditi z dodatnimi ugodnostmi iz naslova tega ukrepa.

Hkrati pa nas skrbi navedba, da za ukrep ni predvidenih finančnih sredstev, saj že samo besedilo predvideva nekatere ključne politike, ki bodo zahtevale tudi dodatna finančna sredstva ministrstva. Zato, posebno v luči dejstva, da je ministrstvo edini nosilec tega ukrepa, predlagamo zagotovitev dodatnih sredstev za njegovo izvedbo.

Ukrep 15:

V društvu podpiramo grajenje svežih odnosov z našimi javnostmi preko spodbujanja udeležbe mladih v kulturi, a bi Ministrstvu v razmislek predlagali razširitev tega ukrepa še na vsaj eno starostno skupino, sveže upokojene osebe oziroma osebe stare 65 let. Ta ukrep neposredno povezuje širšo družbo s kulturo, tudi nevladno, zato je lahko ključen za razvoj in rast obeh.

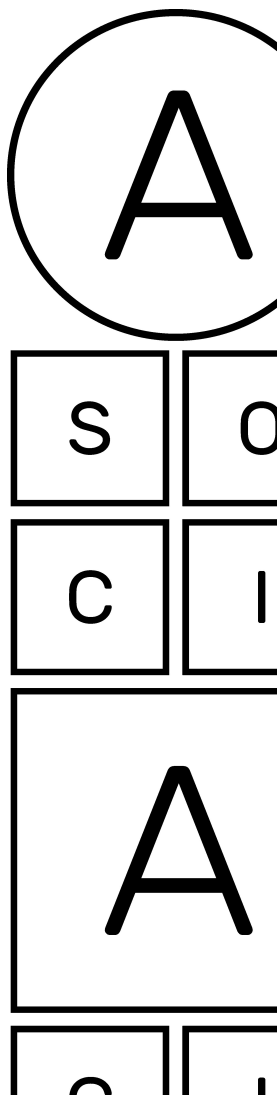
Bi pa glede na izkušnje z boni za nakup nove tehnologije predlagali zelo natančno in previdno opredelitev tega, kaj lahko upravičenci z boni kupijo, da se prepreči zloraba ali izguba namembnosti uvedbe bona. Na področju knjige bi denimo predlagali, da se z boni lahko kupujejo knjige, ki nastajajo v polju knjižne produkcije, namenjene kulturi in umetnosti, ne pa recimo polju izobraževanja (učbeniki itn.).

Ukrep 16:

Ukrep naslavlja dejansko težavo - slabo (geografsko) dostopnost kulturnih vsebin, vendar po našem mnenju, na povsem neustrezen način. Seveda ob tem pozdravljamo usmeritev snovalcev AN v uporabo trajnostne mobilnosti, a je dostopnost do trajnostne mobilnosti (vlak, avtobus) za veliko potencialnih obiskovalcev izredno težka ali celo neobstoječa, zato ukrep dodatno privilegira tiste udeležence, ki že imajo dober dostop do različnih oblik prevoza do kulturnih storitev. Ne moremo mimo dejstva, da uporaba javnega prevoza izredno podaljša čas, ki ga posameznik oz. posameznica nameni obisku kulturne prireditve, kar v veliko primerih pomeni, da bi za obisk enourne prireditve porabil_a polovico dneva ali celo še več. Čeprav torej v osnovi podpiramo ukrep, je potrebno razmisliti tudi o uvedbi drugih ukrepov za izboljšanje mobilnosti, kot je na primer financiranje izrednih prevozov na podlagi zbiranja prijav.

Ukrep 18:

Pozdravljamo ukrep v smislu vzpostavljanja stabilnega okolja za umetniško produkcijo nevladnega sektorja. Prav tako razmislek o novem transdisciplinarnem področju. Želeli bi si sicer ambicioznejši ukrep, ki bi še bolj širil število sofinanciranih programov in projektov, saj so kulturni projekti in programi osrednji ukrep, ki omogoča delovanje kulturnih in umetniških organizacij. Zelo pomembno se nam zdi, da ukrep predvidi tudi višanje odobrenih sredstev v skladu z inflacijo oziroma naraščanjem stroškov delovanja tekom izvajanja projektov in programov.

Ukrep 20:

Glede na obsežnost prenove in njeno pomembnost za kulturno življenje države, bi bilo smiselno, da se sredstva za obnovo SNG Drama Ljubljana zagotovijo v sklopu zakonodaje o obnovi po naravnih nesrečah, še posebej, ker je bila stavba znatno poškodovana v meteornih vodah. Takšen pristop bi omogočil hitrejšo in bolj celovito obnovo, s čimer bi se zmanjšali morebitni negativni učinki na delovanje gledališča, predvsem pa razbremenitev proračuna namenjenega kulturi.

Drugič, se postavlja vprašanje o vključitvi nevladnih organizacij med deležnike tega ukrepa, kljub temu da je Drama Ljubljana javni zavod. Čeprav je sodelovanje nevladnih organizacij v kulturnih projektih pogosto dobrodošlo, pa je v tem primeru potrebno jasneje navesti načrte Ministrstva za nevladne organizacije pri obnovi in delovanju nacionalnega gledališča.

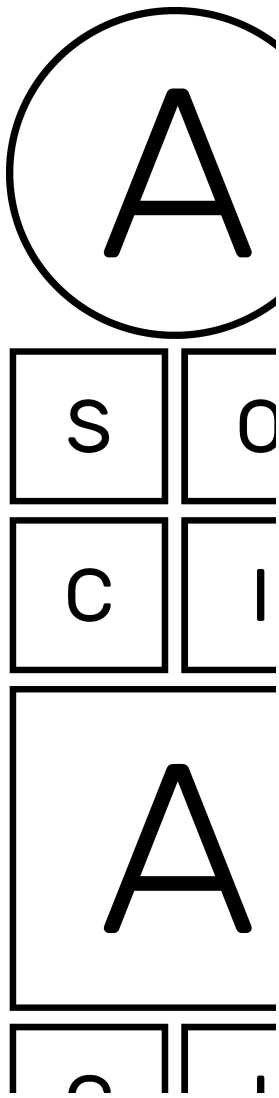
S tem v mislih je ključno, da Ministrstvo za kulturo zagotovi jasnost in preglednost v zvezi s financiranjem ter sodelovanjem v okviru tega ukrepa, da bi se tako lahko zagotovila uspešna in učinkovita obnova ter nadaljnje delovanje SNG Drama Ljubljana, brez škode za preostanek kulturnega sektorja.

Ukrep 29:

Pozdravljamo namen Ministrstva za Kulturo, da sistematično uredi področje umetniških rezidenc, saj se zavedamo, da te igrajo ključno vlogo pri razvoju umetniških praks ter spodbujanju mednarodnega sodelovanja in kulturne izmenjave. Kljub temu pa ostaja ključno vprašanje glede delovanja t.i. rezidenčne mreže, ki ni natančno opredeljena v predlaganem ukrepu in ni omenjena v ustrezni Resoluciji.

Nedvomno je potrebno jasno definirati, kako bo ta mreža delovala, kakšna bo njena struktura, kakšne bodo njene naloge in cilji ter kakšna sredstva bodo na voljo za njeno delovanje. Nejasnost glede delovanja rezidenčne mreže lahko povzroči zmedo med deležniki v kulturi in lahko vodi v neučinkovito izvajanje ukrepa.

Poleg tega je pomembno poudariti, da bi morala rezidenčna mreža odražati potrebe in izzive sodobnega umetniškega ustvarjanja ter nuditi podporo umetnikom v različnih fazah njihove kariere. Zato je ključno, da se v postopek oblikovanja rezidenčne mreže vključijo tudi strokovnjaki s področja umetnosti in kulture, da se zagotovi ustrezna strokovna podlaga in upoštevanje potreb umetniške skupnosti.

Ukrep 30:

Sredstva, dodeljena za izvedbo ukrepa, kljub predvidljivi višini izdatkov za načrtovane aktivnosti v obdobju 2024-2027 znašajo le 230.000 evrov za leto 2024 in še skromnejših 250.000 evrov za leto 2025, kar je v očitnem nasprotju s številnimi načrtovanimi aktivnostmi, kot so sofinanciranje članarin v mednarodnih referenčnih mrežah, podpora mobilnosti umetnikov ter sofinanciranje mednarodnih koprodukcij in gostovanj. S takšno finančno osnovo je skoraj nemogoče doseči ciljne vrednosti glede števila projektov in članarin, kot so zastavljene v kazalnikih neposrednega učinka.

Drugič, če upoštevamo zastavljene cilje, kot so podpora mednarodnim koprodukcijam, mobilnosti umetnikov in podpora prevodom kulturnih vsebin, je očitno, da so sredstva za izvedbo teh dejavnosti neprimerno majhna. Gre za dejavnosti, ki zahtevajo znatna finančna sredstva, še posebej, če želimo doseči potrebno visoko kakovost in mednarodno prepoznavnost, kar pa je s predvidenimi sredstvi nepredstavljivo.

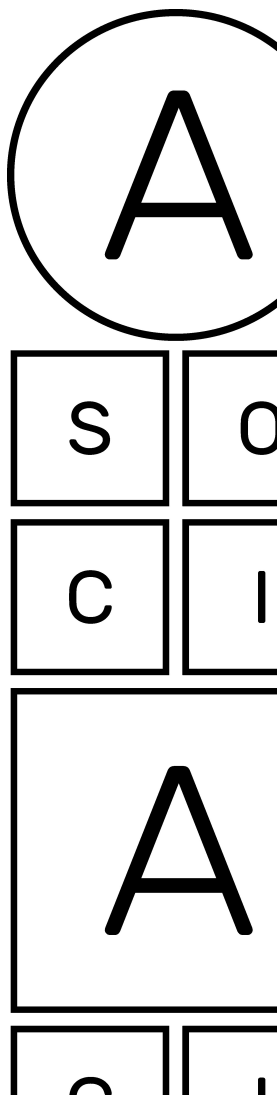
V luči navedenega se postavlja vprašanje realnosti in izvedljivosti tega ukrepa ob tako omejenih finančnih virih. Če želimo resnično spodbujati mednarodno sodelovanje in mobilnost v kulturi, je nujno, da Ministrstvo za kulturo ponovno pretehta višino sredstev za ta ukrep ter zagotovi ustrezno finančno podporo, ki bo omogočila izpolnitev zastavljenih ciljev ter učinkovito izvedbo aktivnosti na področju mednarodnega povezovanja v kulturi.

Ukrep 31:

Pozdravljamo ukrep, ki pomembno prepoznava potrebo po podpori slovenskim kulturnim ustvarjalcem po predstavljanju in tkanju vezi s tujimi občinstvi. NVO v kulturi so stalno prisotni na večjih umetniških prireditvah v Evropi kot so Ars Electronica, Bienale mladih umetnikov Evrope in Sredozemlja in drugi. Pri dinamiki udejstvovanja slovenskih NVO v kulturi na teh prireditvah je pomembno poudariti, da ne gre le za končno predstavitev na prireditvah, temveč je za predstavljeno produkcijo lahko večletni razvojni proces. Predlagamo, da se poleg udeležbe sofinancira tudi ta razvojni proces, ki traja tudi leto pred samo predstavitvijo na umetniški prireditvi.

Ukrep 32:

Pozdravljamo ukrep, a se zdi, da je ta zastavljen preveč skromno, ohlapno, morda v zadnjem trenutku ali pa je (tudi zaradi zatečenega stanja) pisan iz preozke perspektive.

Najprej ni jasno ali gre za ustanavljanje posebnega telesa, ki lahko razpolaga in prireja promocijske aktivnosti v tujini ali pa le za oblikovanje namenske službe v okviru Ministrstva. Kazalnik, ki se osredotoča le na turneje je nezadosten, saj je potrebno navesti tudi število predstavitev scen, založb, paketov glasbenikov ipd, na pomembnih ali referenčnih prireditvah v tujini oz. podpore nastopom presežnih vrednosti, ki imajo potencial bodisi za razvoj dolgoročnih izmenjav ali pa lahko pomenijo karierno prelomnico za nekatere glasbenike ali zasedbe.

Osredotočanje zgolj na turneje (in to kar 12 na leto?) se ob tem zdi preozko. Zlati če so predvidene dodatne zaposlitve, najemi prostorov in podobno, je zaradi promocijskih obveznosti in drugih potreb znesek predvidenih sredstev premajhen.

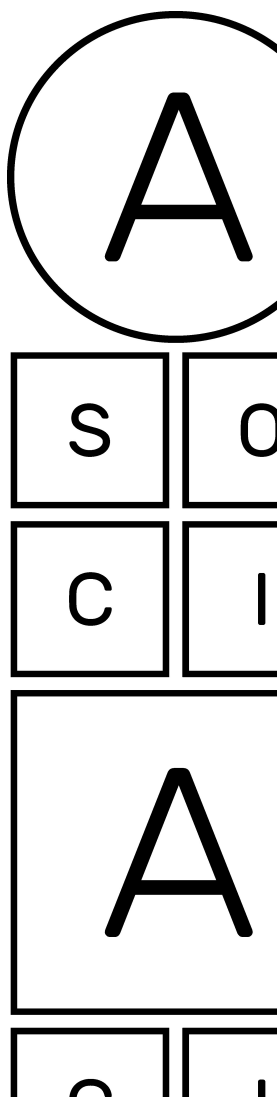
Ukrep 37:

Ukrep 37, ki ga Ministrstvo za Kulturo predlaga za Podpora sektorju pri uspešnem pridobivanju evropskih sredstev iz programa Ustvarjalna Evropa, pozdravljamo, saj statistični rezultati zadnjih let kažejo na izjemno uspešno uvrščenost Slovenije v mehanizme Ustvarjalne Evrope, kot tudi na izjemno kakovostno realizacijo prijavljenih vsebin in (nezanemarljivo!) uspešno črpanje pridobljenih finančnih sredstev.

Izjemnega pomena se nam zdi, da se Ministrstvo za kulturo zaveda dveh ključnih elementov, ki močno vplivajo na motivacijo slovenskih prijaviteljev k udeležbi in mednarodnem sodelovanju znotraj mehanizmov Ustvarjalne Evrope.

Prvi element je (do sedaj) stabilen, trajen in kakovosten mehanizem sofinanciranja evropskih projektov iz strani Ministrstva za javno upravo, ki je prijaviteljem ob uspešni uvrstitvi na razpise zagotavljal do 90 % sofinancerskega deleža. Mehanizem je vsled politične volje izjemno ogrožen in miruje že drugo leto, kar je ogrozilo (in ogroža) ne samo realizacijo prijavljenih vsebin, ampak tudi dejanski obstoj prijavitelja.

Ministrstvo se mora zavedati, da kot resorno ministrstvo mora zagotoviti varnost slovenskim prijaviteljem, saj se le ti v bodoče ne bodo odločali prijavljati projektov mednarodnega sodelovanja. Ministrstvo se mora zavedati, da gre za izjemno pomembna, kompleksna in dolgoročno naravnana sodelovanja, ki jih nestabilno sofinanciranje iz strani matične države lahko popolnoma ohromi in onesposobi.

Drugi element je razširitev mednarodnih mehanizmov financiranja, ki jih Ministrstvo za kulturo načrtuje sofinancirati, saj Ustvarjalna Evropa ni edini mehanizem skozi katerega slovenski prijavitelji delujejo in razvijajo svoje programe. Imamo mnogo mehanizmov, ki lahko (ne pa nujno) predvidevajo sofinanciranje po principu “pavšalov” (lump sum), a ne vključujejo vrste stroškov, ki ob sami zasnovi in realizaciji vsebin nastajajo (CERV, Erasmus PLUS, ...).

Na Ministrstvo apeliramo tudi, da ob načrtovanju finančnih podpor razmišlja tudi o finančnih vzpodbudah prijaviteljev, ki so bili s prijavami bodisi uspešni, bodisi so zagotovili prag financiranja.

Finančna sredstva bi bilo potrebno uskladiti z uspešnostjo prijav iz Slovenije (v skladu z obsegi financiranja prijavljenih projektov – le te nihajo od 1.000.000,00 EUR do 100.000,00 EUR in manj) ter nameniti vsaj 500.000,00 EUR v letu 2024, nato dvig na letni ravni, ki bi sledil inflaciji z indeksom najmanj 10% in prav gotovo nenehni rasti in razvoju polja skozi leta.

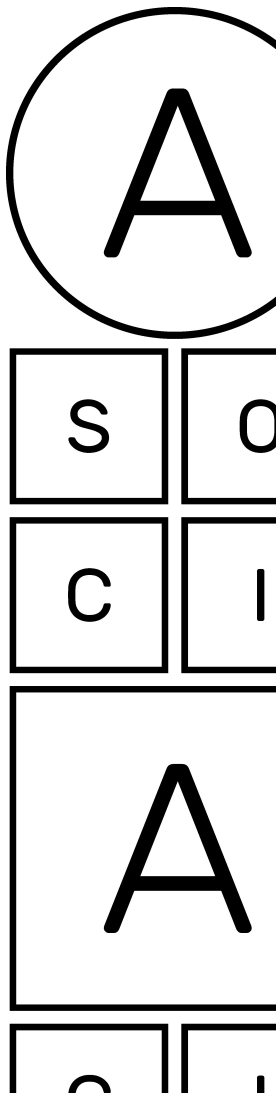
Ukrep 39:

Izjemno nizka finančna sredstva za ukrep, v višini zgolj 5.000 evrov, postavljajo pod vprašaj učinkovitost in resnost Ministrstva za izvajanja ukrepa. Takšna sredstva so v očitnem nasprotju z obsežnostjo in pomembnostjo zastavljenih ciljev, ki vključujejo razvoj in kakovost kulturne dejavnosti na lokalni ravni, spodbujanje sodelovanja med različnimi deležniki v kulturi ter večjo usklajenost lokalnih kulturnih politik z državnimi smernicami.

Občutno pomanjkanje finančnih virov ogroža izvedbo ključnih aktivnosti, kot je vzpostavitev osrednjega registra programov, ki bi moral služiti kot ključen instrument za usmerjanje in koordinacijo lokalnih kulturnih programov. Brez zadostnih sredstev za implementacijo osrednjega registra bo težko doseči cilje ukrepa glede večje dostopnosti, razvoja kakovostne ponudbe KUV ter decentraliziranosti in raznolikosti kulturne ponudbe na lokalni ravni.

Poleg tega je pomembno poudariti, da izvajanje tako pomembnega ukrepa, ki se navezuje na ključno vlogo kulture v trajnostnih mestih, naseljih in skupnostih, zahteva resnejšo finančno podporo s strani Ministrstva za kulturo. Prisotnost tako minimalnih sredstev lahko negativno vpliva na uspešnost izvajanja ukrepa in vodi v neizpolnitev zastavljenih ciljev.

V luči zgoraj navedenega je nujno, da Ministrstvo za kulturo ponovno pretehta obseg sredstev, namenjenih temu ukrepu, ter zagotovi zadostna finančna

sredstva za njegovo učinkovito in uspešno izvedbo, ki bo omogočila doseg zastavljenih ciljev na področju lokalne kulturne politike.

Ukrep 41:

Najprej je treba opozoriti, da nizka sredstva v prvem letu izvajanja ukrepa (2024) postavljajo pod vprašaj učinkovitost in uspešnost njegove implementacije. Finančni primanjkljaj bi lahko zaviral načrtovane aktivnosti ter omejeval doseg zastavljenih ciljev. Zato je nujno, da se zagotovi zadostno financiranje za vse faze izvajanja ukrepa, kar bo omogočilo ustrezno izvedbo in doseg zelenih rezultatov.

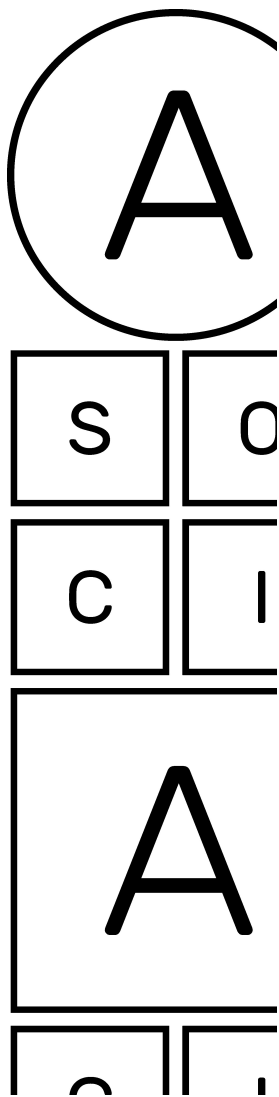
Poleg tega je z uvedbo ustrezne zakonodaje in transparentnih postopkov treba zagotoviti, da sredstva namenjena kulturno-umetnostni vzgoji, služijo svojemu prvotnemu namenu, ne pa da se uporabijo za politične ali ideološke namene. Žal smo v preteklosti že bili priča izrabe projektov in programov ministrstva za kulturo za politično obračunavanje, zato je potrebno poskrbeti za to, da so programi KUV, ki so v tem kontekstu posebej ranljivi, vsebinsko neodvisni in politično avtonomni. Temeljna načela pluralizma in nepristranskosti morajo biti osrednje vodilo pri izvajanju ukrepa, da se zagotovi objektivnost in neodvisnost kulturno-umetnostne vzgoje.

Kljub opisanim pomanjkljivostim ukrepa je potrebno poudariti pomen kulturno-umetnostne vzgoje za celovit razvoj posameznika in družbe kot celote ter pozvati k njenemu nadaljnjemu razvoju in podpori. Pri tem je ključno upoštevati potrebe in interese vseh deležnikov ter zagotoviti ustrezne pogoje za kakovostno in dostopno kulturno-umetnostno vzgojo v vseh segmentih družbe.

Ukrep 42:

Prvič, podobno kot pri prejšnjem ukrepu, se pojavi vprašanje sredstev, saj razrez sredstev znotraj kohezijskega ukrepa še ni znan. Nejasnost glede razpoložljivih finančnih virov lahko otežuje načrtovanje in izvajanje projektov ter lahko vodi v omejitve pri dosegu zastavljenih ciljev. Zato je ključno, da se čim prej določijo sredstva in zagotovi zadostno financiranje za uspešno izvedbo ukrepa.

Poleg tega je pomembno poudariti vlogo in odgovornost Ministrstva za vzgojo in izobraževanje (MVI) pri izvajanju tega ukrepa. Kot nosilec ukrepa je MVI odgovoren za zagotavljanje kakovostnega vključevanja KUV v vzgojno-izobraževalni proces ter za vzpostavitev sodelovanja med vzgojno-

izobraževalnimi zavodi, kulturnimi ustanovami, umetniki in kulturnimi delavci. Potrebno je zagotoviti jasne smernice in standarde ter spremljanje in evalvacijo izvajanja ukrepa, da se dosežejo želeni učinki.

Dodatno je treba opozoriti na potrebo po vključitvi določil, ki bodo preprečevala morebitno politično ali ideološko zlorabo ukrepa. Kulturno-umetnostna vzgoja mora ostati neodvisna in pluralna ter služiti svojemu osnovnemu namenu, ki je kakovostno izobraževanje otrok in mladih ter spodbujanje ustvarjalnosti in kulturne zavesti.

Ukrep 48:

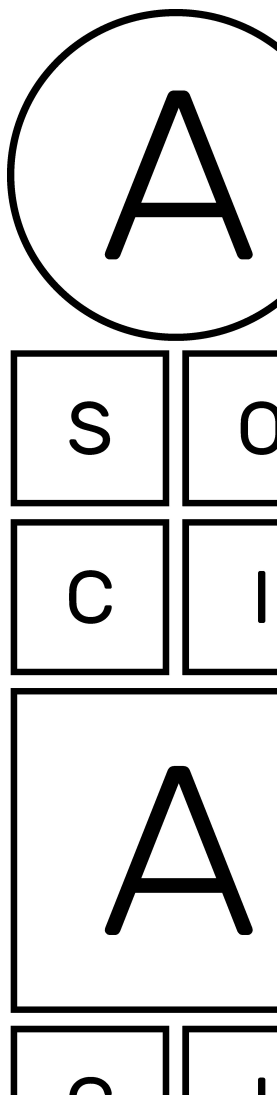
Pozdravljamo napore Ministrstva, da kulturo približa javnosti preko digitalnih vsebin. Ob vse hitrejšem informacijskem razvoju družbe je ključno, da se tudi na področju razvoja občinstev in interakcije kulturnega managementa in kulturne politike z javnostjo zgodi napredek, ki mora vključevati tudi razvoj digitalnih orodij. Pozivamo ministrstvo, da ta napredek stori tudi na področjih, ki jih ne opredeljuje ta ukrep.

Ukrep 49:

Ker je namen ukrepa usmerjen v podporo kulturni participaciji ranljivih skupin ter dvig kakovosti življenja, je ključno opozoriti na pomembnost vključevanja Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) v proces izvajanja ukrepa. MDDSZ bi, kot resorno ministrstvo na tem področju, moral prevzeti aktivno vlogo pri zagotavljanju socialnih vidikov podpore ranljivim skupinam, kar bi pripomoglo k celostnemu in učinkovitemu pristopu k reševanju njihovih potreb na področju kulture. Hkrati je nujno čim širše vključevanje kulture, tudi nevladne, v ostale programe socialnega vključevanja, saj ta lahko predstavlja ključen premostitveni element.

Poleg tega bi bilo smiselno vključiti tudi kulturne domove med ključne deležnike pri izvajanju ukrepa, saj ti predstavljajo pomembno infrastrukturo za izvajanje kulturnih dejavnosti v lokalnih skupnostih. Njihovo aktivno sodelovanje bi lahko dopolnilo prizadevanja za krepitev kompetenc ranljivih skupin in omogočilo širši dostop do kulturnih vsebin.

Poudariti je treba, da je za dosego zastavljenih ciljev potrebno tesno sodelovanje med vsemi relevantnimi akterji ter ustrezna alokacija sredstev za podporo in izvajanje ukrepa. Le tako bo mogoče zagotoviti celovito podporo ranljivim skupinam na področju kulture ter ustvariti okolje, ki bo spodbujalo njihovo aktivno vključevanje v kulturno življenje.

Ukrep 50:

Ukrep pozdravljamo in pozivamo ministrstvo, da zanj v kohezijskem ukrepu zagotovi dovolj sredstev, saj lahko predstavlja ključno komponento učinkovitejše socialne integracije na človekoljuben in dolgoročno koristen način.

Ukrep 51:

Ukrep je korak v pravo smer glede spodbujanja trajnostnega kulturnega turizma. Vendar pa predlagamo, da ministrstvo jasneje opredeli razmerje med kulturo in turizmom v njem, saj se v praksi prevečkrat zgodi, da kultura financira obnovo npr. kulturnih spomenikov, ki nato preidejo v zasebne roke brez nadaljne dodane vrednosti za kulturo. To vodi k siromašenju proračuna in sredstev za kulturo, kar bi bilo treba preprečiti.

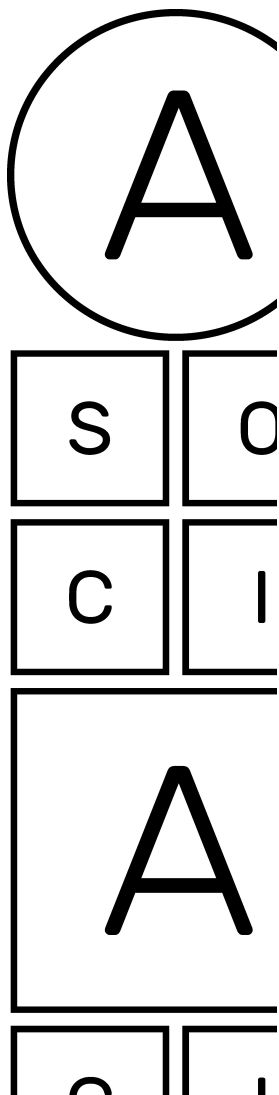
Finančna sredstva, namenjena trajnostni obnovi kulturnih objektov, bi morala biti usmerjena v projekte, ki zagotavljajo trajnostno vrednost za kulturo in pripomorejo k razvoju neodvisne kulturne produkcije v Sloveniji. To pomeni, da je nujno, da sodelovanje med kulturo in turizmom, ki ga sicer pozdravljamo, vedno prinaša tudi dodano vrednost za kulturo.

Ob tem pa je ukrep 51 pomemben, saj spodbuja medsektorsko sodelovanje med gospodarstvom in kulturo prek razvoja trajnostnega kulturnega turizma. Prav tako omogoča diverzifikacijo finančnih virov v kulturi, dviguje dostopnost kulturne dediščine za obiskovalce ter razvija ponudbo, ki je primerna tudi za mlade.

Ukrep 53:

Ukrep se preveč osredotoča na sodelovanje z obstoječim izobraževalnim sistemom, saj je odlika KUV, kar so tovrstni projekti v preteklosti že pokazali, da je neformalno izobraževanje kot paralela obstoječemu vzgojno-izobraževalnemu sistemu tisto, kar dosega bistveno boljše rezultate. Osredotočanje na odpravljanje sistemskih težav, ki jih ima vzgojno-izobraževalni sistem v Sloveniji, pri KUV je neodgovorno.

Predlagamo, da se kazalnik osredotoči raje na kakovostno razvite in kakovostno izvedene procese KUV. Prav tako navezava na vzgojno-izobraževalni sistem pozablja na to, da je potrebno vztrajati na vseživljenjskem izobraževanju in da je ena ključnih kariernih prednosti lahko tudi to, da so naši ustvarjalci tudi v mednarodnem prostoru lahko prepoznani (in si služijo

honorarje) ne le kot izvrstni avtorji umetniških del, temveč tudi izvrstni prenašalci znanja in mentorji.

Enako velja tudi za sodelovanje z gospodarstvom, saj so prav (posamezne) izobraževalne enote razvite v skupu takšnega projekta (in alternativni sistematični modeli razvoja in prenosov znanj) ključna priložnost, da lahko znanje prehaja iz sfere razvoja, raziskovanja, gospodarstva v polje umetnosti. In seveda tudi v obratni smeri.

Zato predlagamo sledeče spremembe:

- Predlagamo spremembo kazalnika v povezavi s KUV:

“Število razvitih in vsaj enkrat izvedenih enot KUV:

Izhodiščna vrednost (2023): 5

Ciljna vrednost (do vključno 2027): ≥ 20 ”

Ukrep 55:

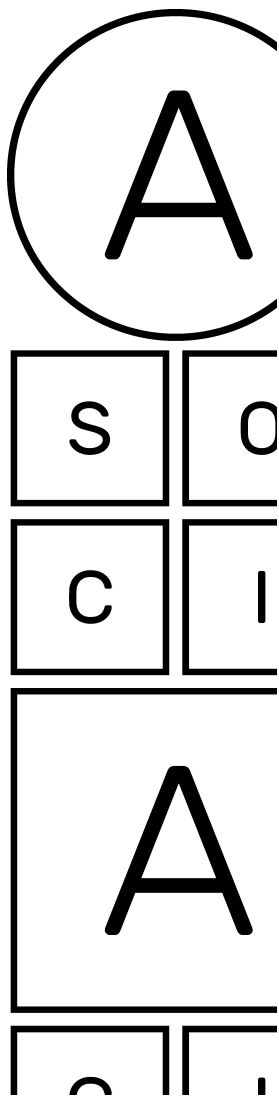
Ukrep je pozitiven korak k povezovanju in medsektorskem sodelovanju kulture in zdravja. V Asociaciji smo v preteklosti že izvedli projekt, ki je vključeval pilotno izvedbo kulturnih aktivnosti za izboljšanje zdravja in uspešno pilotno izvedbo programa Kultura na recept.

Pričakujemo, da bo Ministrstvo naše izkušnje in številne uspešne mednarodne prakse na tem področju upoštevalo. Tako bi bilo smiselno predvideti večjo finančno podporo temu področju na Ministrstvu za Zdravje, kjer bi moral program Kultura na recept po našem mnenju primarno domovati. S tem bi se zagotovilo boljše koordiniranje in upravljanje med kulturnimi in zdravstvenimi strokovnjaki, ki bi lahko skupaj oblikovali učinkovite in trajnostne programe za izboljšanje zdravja prebivalstva, predvsem na področju duševnega zdravja.

Kljub temu pa je ukrep 55 izjemno koristen, saj podpira participacijo ciljnih skupin v kulturi, razvija medsektorsko povezovanje na temo zdravja ter dviguje kakovost življenja prebivalcev. Pomembno je, da se poveča ozaveščenost o pozitivnih učinkih kulture na zdravje in dobro počutje ter spodbudi nadaljnje sodelovanje med kulturnimi ustvarjalci in zdravstvenimi strokovnjaki v korist celotne družbe.

Ukrep 57:

Čeprav ukrep spodbuja oblikovanje inovativnih projektov ter razvoj ustvarjalcev in socialnega podjetništva v kulturnem in kreativnem sektorju, kar

jasno pozdravljamo, je potrebno bolj določno opredeliti, kako se bo zagotovilo, da se sredstva resnično namenijo projektom, ki prispevajo k trajnostnemu razvoju in krožnemu gospodarstvu ter hkrati izkazujejo umetniško odličnost.

Poleg tega je ključno vprašanje, kako bo ministrstvo ocenjevalo in izbralo projekte, ki bodo prejeli podporo, zlasti glede na poudarek na medsektorskem razvojnem sodelovanju. Jasne smernice in kriteriji za ocenjevanje projektov bi lahko zagotovili, da se javna sredstva porabljajo za podporo projektom, ki imajo resničen vpliv na razvoj kulture in gospodarstva ter na splošno družbeno blaginjo.

Kljub temu pa je pozitivno, da ukrep prispeva k decentralizaciji in internacionalizaciji kulture ter spodbuja sodelovanje med različnimi sektorji. Pomembno je, da se nadaljuje dialog in razprava o tem, kako s sredstvi ministrstva spodbuditi kvalitetna medsektorska povezovanja.

Ukrep 59:

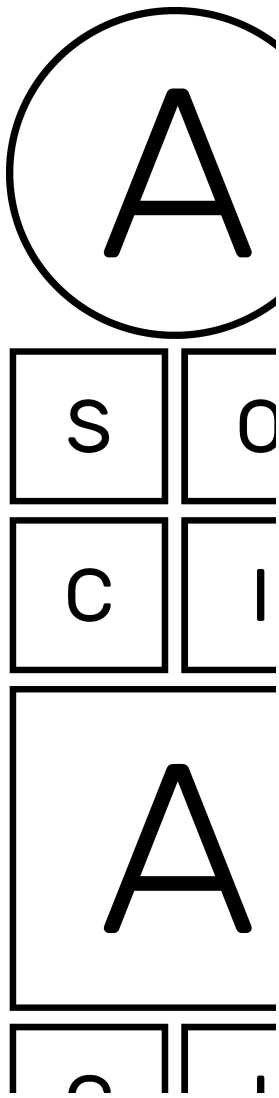
Z oblikovanjem enotnega digitalnega stičišča za kulturo, ki bo poudarjalo potrebe kulturnih ustvarjalcev ter omogočalo boljšo preglednost in učinkovitost procesov, se odpirajo nove možnosti za razvoj kulturnega ekosistema.

Pozdravljamo prizadevanja Ministrstva za kulturo pri razvoju sistema, ki bo olajšal dostopnost kulturnih vsebin ter prispeval k dvigu transparentnosti in zaupanja v procese sofinanciranja. Poleg tega bo ukrep krepil profesionalizacijo kulturnega sektorja ter spodbujal medsektorsko razvojno sodelovanje, kar je ključno za nadaljnji napredek in trajnostni razvoj kulture v Sloveniji.

Nadaljnji pozitivni učinki ukrepa bodo odvisni od ustrezne alokacije sredstev za njegovo izvedbo. Zato je nujno, da se zagotovi zadostna finančna podpora za celotno obdobje izvajanja ukrepa, da bo sistem lahko učinkovito deloval in dosegel zastavljene cilje. Poleg tega je pomembno, da se sprotno izvajajo celovite evalvacije razpisnih mehanizmov, kar bo omogočilo stalno izboljšanje in prilagajanje sistema potrebam kulturnega sektorja.

Ukrep 60:

Ključni ukrep je korak v pravo smer pri spodbujanju trajnostnega razvoja v kulturnem sektorju. Pozdravljamo prizadevanja Ministrstva za kulturo za

vzpostavitev sistema zelenega kulturnega certifikata in sofinanciranje pilotnih podnebno nevtralnih modelov upravljanja organizacij.

Vendar pa je potrebno izpostaviti, da predvidena sredstva za izvedbo tega ukrepa niso zadostna, predvsem pa v luči nejasnih sredstev po letu 2025 nestabilna, da bi zagotovila njegovo učinkovito izvedbo in dosegla zastavljene cilje. Zato pozivamo k povečanju sredstev za ta ukrep v prihodnjih letih, da se omogoči bolj obsežno in celovito izvajanje ter dosežejo ambiciozni cilji trajnostnega prehoda v kulturi.

Pozdravljamo tudi medresorsko sodelovanje Ministrstva za kulturo in Ministrstva za okolje, podnebje in energijo, saj je to ključno za uspeh ukrepov, ki se nanašajo na trajnostni razvoj. Sodelovanje med različnimi sektorji je nepogrešljivo pri doseganju skupnih ciljev okoljske trajnosti in kreiranju pravih sprememb v naši družbi. Z zvišanjem sredstev in nadaljnjim medresorskim sodelovanjem lahko ukrep 60 postane še učinkovitejše orodje za spodbujanje trajnostnega razvoja v kulturnem sektorju ter prispeva k izgradnji okoljsko pravične družbe.

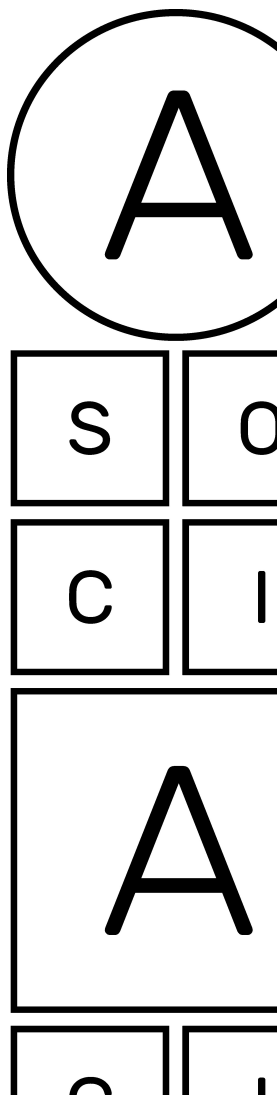
Ukrep 63:

Ni jasno kaj ta ukrep v resnici pomeni, oziroma od kje bodo črpana omenjena sredstva. Glede na strukturo ostalih ukrepov v tem dokumentu se besedilo tega ukrepa bere, kot da bo ministrstvo 1 milijon evrov namenilo za zagotavljanje dodatnih izvenproračunskih sredstev, kar bi nas presenetilo. Predlagamo torej jasnejšo razlago in opis osnovnih postulatov ukrepa.

Poleg tega nejasnost glede sodelovanja in vloge nevladnih organizacij ter gospodarskih družb v procesu uveljavljanja teh novih virov sofinanciranja dodaja še večjo stopnjo negotovosti. Čeprav so navedeni kot deležniki, ni natančno opredeljeno, kakšna bo njihova vloga in kako bodo vključeni v ta proces. Jasno opredeljeni partnerji in sodelovanje so ključni za uspešno implementacijo takšnih ukrepov, zato bi morala biti njihova vloga in odgovornosti natančno določene že v začetni fazi načrtovanja.

Ukrep 64:

Močno pozdravljamo napore Ministrstva, da se končno začnejo izvajati določila ZUIK. Postavlja pa se vprašanje, kako bo ministrstvo dejansko zagotovilo izvajanje zakonskih določil, ki se že zdaj preprosto ne upoštevajo, kar v ukrepu ni jasno nakazano.

Ključno vprašanje se nanaša na učinkovitost spremljanja in izvajanja zakonskih predpisov glede umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih. Čeprav je navedeno, da bo ukrep prinesel spremembe v metodologiji spremljanja in izvajanja določil, ni jasno opredeljeno, kako naj bi ta proces potekal v praksi.

V kontekstu tega ukrepa se postavlja vprašanje, ali bodo ukrepi resnično prispevali k izvajanju zakonskih določil glede umetniškega deleža v investicijskih projektih. Zato bi bilo smiselno, da Ministrstvo za kulturo natančneje opredeli konkretne ukrepe za učinkovito izvajanje predpisov ter zagotovi ustrezne mehanizme ter sredstva za nadzor upoštevanja zakonskih določil s strani investitorjev.

Ukrep 66:

Kljub prepoznavanju izziva centralizacije umetniške ponudbe, predlagani ukrep le delno naslavlja to težavo. Ukrep, kot je opisan, se osredotoča na zagotavljanje dodatnih sredstev za že obstoječe produkcije in njihovo kroženje, kar v praksi pomeni, da bodo dodatna sredstva prejeli že financirani projekti, ki so pogosto koncentrirani v večjih središčih, kot sta Ljubljana in delno Maribor. Čeprav bo imela publika možnost ogleda obstoječe produkcije tudi v drugih krajih, to ne rešuje temeljnega problema koncentracije virov in produkcij v večjih mestih.

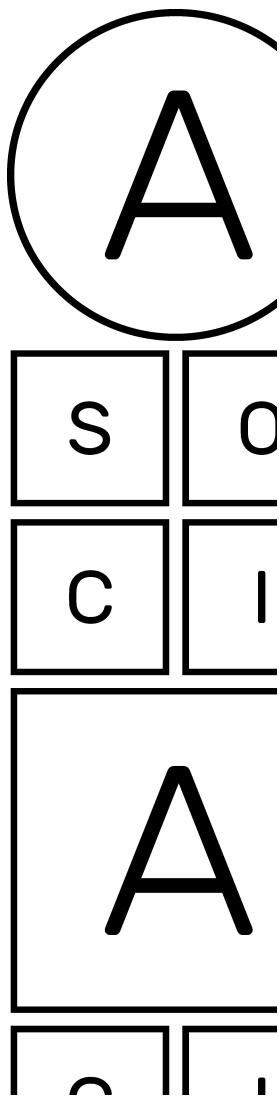
Poleg tega je vprašljiva tudi razpoložljivost kadrov za izvajanje dodatnih projektov. Kljub temu, da ukrep predvideva celovit program zaposlovanja, se zdi nenavadno, da drugi ukrepi ne vključujejo podobnih pristopov, kjer bi bili prav tako nujno potrebni.

Zato bi bilo smiselno, da Ministrstvo za kulturo ponovno preuči svoj pristop k reševanju izziva centralizacije umetniške ponudbe ter razmisli o ustreznih strategijah za spodbujanje raznolikosti in policentričnega razvoja kulturnih dejavnosti po vsej državi.

Ukrep 67:

Glede na to, da ministrstvo v predlagani resoluciji NPK spremembe na področju medijev predvideva na podlagi predloga novega medijskega zakona, prosimo, če lahko vzporedno s tem komentarjem upoštevate naš odziv, ki smo ga na predlog ZMed-1 na ministrstvo poslali 31. 1. 2024.

Cilji ukrepa ne sovpadajo popolnoma s cilji, zastavljenimi v predlogu resolucije (kjer se med ukrepi najbolj poudarja pregled medijskega lastništva in medijski

pluralizem, tukaj pa se poudarja avtonomnost kulture in medijev). Niti enega niti drugega strateškega cilja po našem ni možno doseči zgolj s preglednostjo lastništva, ki jo poudarja predlog resolucije, ampak je za vzdržne pogoje za pluralnost medijskega prostora in okolje, ki vzpodbuja avtonomnost medijev, nujno spremeniti načine podeljevanja in višino državne podpore za medije, ki po svoji naravi in načinu delovanja izpolnjujejo javni interes na področju medijev. Kot Asociacija tukaj zagovarjamo nevladne medije t. i. tretjega medijskega sektorja, ki niso niti javni niti komercialni, pomembno pa zapolnjujejo ravno to vrzel med prvimi in drugimi in s tem sploh omogočajo diskurz o pluralnosti domačega medijskega prostora ter pluralnost samo.

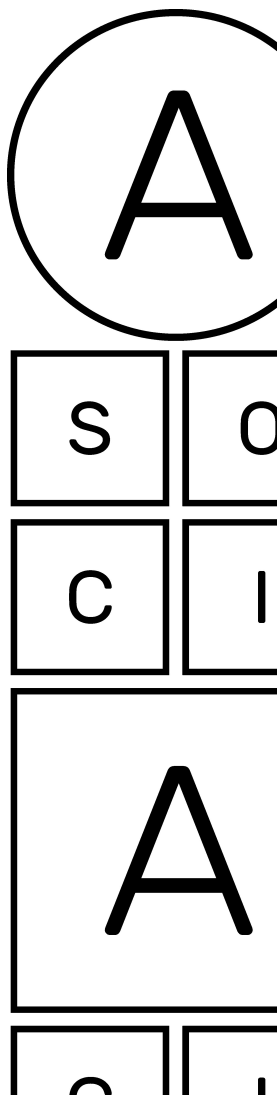
Zato z veseljem pozdravljamo, da ukrep predvideva prenovo razpisa, saj je ta nujno potrebna. Veseli nas tudi povišanje sredstev od leta 2025, a nas po drugi strani tudi skrbi, da bo glede na realne stroške medijskih projektov sredstev vseeno premalo, saj si želimo, da bi ta ukrep nevladnim organizacijam, ki so že uspešne na obstoječem medijskem razpisu, znatno izboljšal delovne pogoje in vzdržnost državne podpore ter hkrati vzpodbudil vznikanje kakovostnih medijev tretjega medijskega sektorja, kar po naši oceni s temi sredstvi ni možno.

Ob tem pozivamo ministrstvo, naj pri prenovi razpisa upošteva posebnosti medijev, ki delujejo v t.i. tretjem medijskem sektorju (nevladne organizacije, študentski mediji) in pri sofinanciranju njihovih vsebin upošteva njihovo neprofitno naravo, na podlagi katere jih je nujno obravnavati drugače (pozitivno in z bolj ugodnimi pogoji) ter vrsto in višino podpore ločiti od gospodarskih družb, ki so pri tem ukrepu še vedno navedene kot deležniki in lahko zaradi svoje komercialne narave brez državne podpore zlahka preživijo na trgu, kar pa nikakor ne velja za medije, ki so organizirani kot nevladne organizacije in usklajeni po ZNOrg. Opozarjamo tudi, da se nam zdi nujno, da se nevladne organizacije, ki delujejo kot izdajatelji medijev, vključi v dialog pri prenovi medijskega razpisa, prav tako tudi v društvu z veseljem sodelujemo pri teh posvetih.

Ukrep 68:

Ukrep, ki ga Ministrstvo za Kulturo predlaga za Avtonomno strokovno ocenjevanje, pozdravljamo, saj gre za dodatno podporo stališčem, da je stroka nad političnim in usmerjenim odločanjem.

Vsekakor pa bi k ukrepu dodali nekaj okrepitev. Ključnega pomena se nam zdi vpeljava dvostopenjskih prijav na razpisne mehanizme. Gre za možnost (ustnega ali pisnega) zagovarjanja ali izrekanja o napisanem predlogu.

Še zlasti poudarjamo pomembnost predlaganega v luči, da smo nekaj let nazaj izvzeli možnost pritožb na postopke/odločbe in smo jih omejili le na dopusten upravni spor, ki se začne pri Upravnem sodišču RS. V zadnjih letih pa smo bili priča nekaj tožb, ki bi se lahko drugače reševale in razrešile, če bi možnost pritožbe še obstajala.

Ukrep 69:

Prva in najbolj izrazita pomanjkljivost ukrepa je pomanjkanje ustrezne finančne podpore za kvalitetno izvedbo ukrepa, saj ukrep neposredno ne predvideva dodatnih finančnih sredstev za njegovo izvedbo. Brez dodatnih sredstev je težko zagotoviti učinkovito izvajanje zakonske regulacije sovražnega govora v medijih, kar bi lahko vodilo v omejen nadzor nad širjenjem prepovedanega ali kaznivega sovražnega govora.

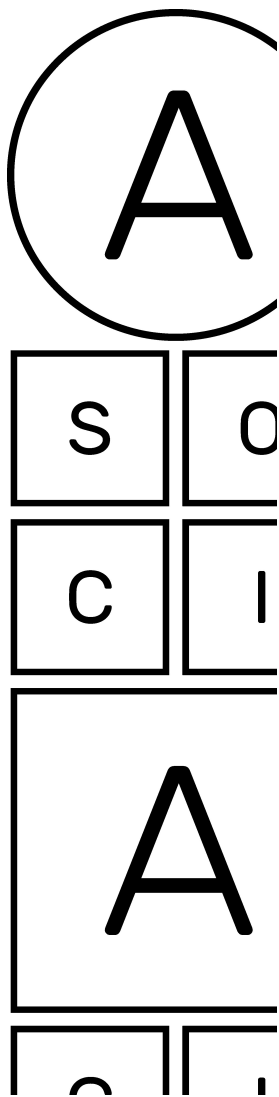
Druga ključna pomanjkljivost, povezana s pomanjkanjem sredstev, je pomanjkanje inšpektorjev ali nadzornih organov, ki bi bili odgovorni za izvajanje in nadzor nad uveljavljenimi zakonskimi določbami. Brez ustreznega števila inšpektorjev ali drugih pristojnih oseb je izvajanje regulacije oteženo, saj je nadzor nad spoštovanjem zakonodaje vprašljiv. To lahko vodi v neenakomerno izvajanje zakonskih določb ter povečuje možnosti za izogibanje zakonskim obveznostim s strani nekaterih medijev.

V celoti gledano, kljub pozitivni nameri in ciljem tega ukrepa, je nujno, da se obravnavajo in naslavljaajo zgoraj navedene pomanjkljivosti, če naj bi bil ukrep 69 učinkovit v boju proti sovražnemu govoru v medijih ter zagotavljal varnost, kakovost in integriteto medijske krajine.

Ukrep 70:

Ključna pomanjkljivost tega ukrepa je nizka višina sredstev, ki so namenjena za sofinanciranje projektov na tem področju. Skozi predvidene vsote za obdobje 2024-2027, je jasno, da bi vsak posamezen projekt, ki bi bil izbran za sofinanciranje, prejel relativno majhen znesek, če naj bi Ministrstvo doseglo ciljno vrednost podpore vsaj 10 projektom letno. Če se razdeli razpoložljiva sredstva enakomerno med projekte, bi posamezen projekt prejel le 10.000 € ali celo manj letno, kar bi predstavljalo omejeno finančno podporo za izvedbo kakovostnih in inovativnih projektov na področju medijske pismenosti.

Pri tako omejenih finančnih virih je verjetno, da bi mnogi projekti morali delovati z zelo omejenimi proračuni, kar bi lahko negativno vplivalo na njihovo učinkovitost, obseg in kakovost. Poleg tega bi lahko omejeno financiranje

oviralo inovativne pristope pri razvoju projektov ter njihovo sposobnost, da dosežejo različne starostne skupine prebivalcev na učinkovit način.

Ukrep 71:

Finančna alokacija, ki jo je Ministrstvo za kulturo namenilo temu ukrepu, kljub rasti v naslednjih letih, še vedno ostaja nezadostna za pokrivanje širokega spektra dejavnosti, povezanih z vzpostavljanjem in vodenjem raznolikih kulturnih abonmajev. Pri tem je treba upoštevati kompleksnost in obseg projektov, ki jih ta ukrep namerava podpreti. Potrebe po sredstvih so verjetno presegle načrtovana finančna sredstva, kar lahko vodi v težave pri kakovostni izvedbi in dosegu zastavljenih ciljev.

Poleg tega ukrep trpi zaradi še vedno nejasne strategije na področju sodelovanja med kulturo in turizmom. Čeprav se ukrep navezuje na širjenje občinstva in povečanje vidnosti kulturnih dogodkov, bi bilo smiselno razmisliti o vključitvi bolj jasnih smernic ali ukrepov za krepitev povezave med kulturnimi abonmaji in turističnimi dejavnostmi. Jasnejša strategija bi lahko pripomogla k bolj ciljno usmerjenemu pristopu k razvoju kulturnega turizma, kar bi imelo pozitivne učinke na celotno kulturno in turistično krajino. Osnovna ideja za vzpostavitev raznolikih kulturnih abonmajev je lahko korak v pravo smer, a le ob premišljeni, širše vpeti in finančno podprti izvedbi.

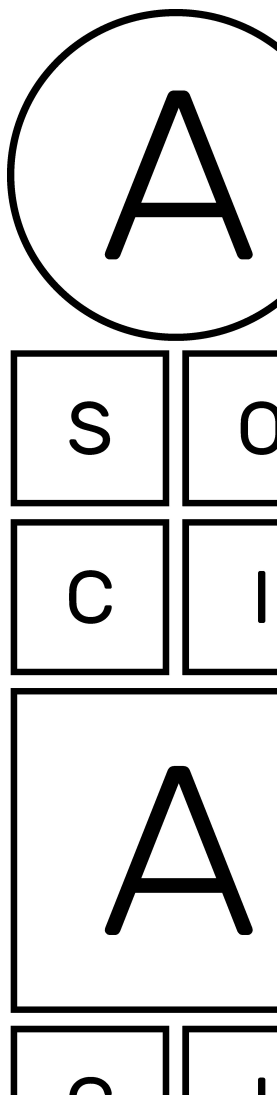
Ukrep 72:

Vzpostavitev skupnih prostorov za hrambo premične kulturne dediščine, kaže na premišljeno usmeritev Ministrstva za kulturo k varstvu in ohranjanju kulturnega bogastva, še posebej ob naravnih nesrečah, kot so poplave in plazovi. Ta ukrep se učinkovito odziva na potrebe po trajni zaščiti muzejskega in arhivskega gradiva ter arheoloških najdišč, ki so bila ogrožena.

Zadostna je tudi finančna podpora, ki je namenjena temu ukrepu, saj omogoča izvedbo projektov z zadostnimi sredstvi za doseg zastavljenih ciljev. Vendar pa bi lahko, kot kritična opomba, vprašali, ali bi se izpraznjene prostore, ki bi nastali kot posledica tega ukrepa, lahko usmerilo v upravljanje s strani nevladnih organizacij v kulturi. Takšen pristop bi lahko okrepil participacijo civilne družbe in dopolnil sodelovanje javnih institucij in nevladnega sektorja v ohranjanju kulturne dediščine.

Ukrep 73:

Vzpostavitev novega sistema analitičnega spremljanja ljubiteljske kulture predstavlja korak naprej k izboljšanju dostopnosti in kakovosti izvajanja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti. Ta ukrep obljublja tudi boljše prilagajanje

potrebam ustvarjalcev in občinstva ter spodbujanje raznolikosti estetik in umetniških praks.

Sredstva za izvedbo ukrepa so zadostna, kar pozdravljamo. Pomembno pa je, da se zagotovi enaka pozornost in finančna podpora tudi drugim ključnim ukrepom na področju raziskav in analitičnega spremljanja polja kulture znotraj akcijskega načrta, ki služijo izboljšanju raznolikosti in dostopnosti kulture ter spodbujanju dialoga z vsemi relevantnimi deležniki.

Čeprav je ukrep 73 korak v pravo smer, bi bilo treba pozornost posvetiti tudi drugim področjem, kjer bi enakovredna finančna naložba lahko prav tako prispevala k ciljem kulturne politike Ministrstva za kulturo.

Ukrep 74:

Ukrep 74, ki se nanaša na vzpostavitev celostne metodologije za spremljanje kulture, se sooča s pomembnim izzivom pomanjkanja sredstev za uresničitev svojih ciljev. Vzpostavitev celostne metodologije za spremljanje ključnih kazalnikov kulture zahteva temeljito načrtovanje, izvedbo raziskav, razvoj digitalnih orodij in strokovno analizo podatkov. Za učinkovito izvajanje teh nalog je potrebno ustrezno financiranje, ki bi omogočilo zaposlitev strokovnjakov, uporabo naprednih tehnoloških rešitev ter zagotovilo kakovostnih izsledkov.

Obseg sredstev, določenih za izvedbo ukrepa, se zdi omejen glede na kompleksnost in pomembnost naloge. Če želimo doseči kakovostno spremljanje kulture, ki bo podpiralo analitično razumevanje sektorja in prispevalo k boljšim kulturnim politikam, je potrebno razmisliti o povečanju finančnih virov ali alternativnih načinov financiranja, ki bi omogočili izpolnitev ciljev ukrepa.

Ukrep 75:

Ukrep je pomemben korak k boljšemu razumevanju kulturnega sektorja v družbi. Vendar pa je treba izpostaviti, da so predvidena sredstva za izvedbo tega ukrepa izjemno nizka, kar postavlja pod vprašaj njegovo učinkovitost in obsežnost.

Čeprav je cilj ukrepa podpirati analitično spremljanje kulture ter prispevati k večji učinkovitosti, transparentnosti in kakovosti kulturnih politik, so predvidena sredstva nedvomno premajhna, da bi lahko dosegli te ambiciozne cilje. Še posebej zaskrbljujoče je dejstvo, da je predvideno le 155.000 evrov za

A

S O

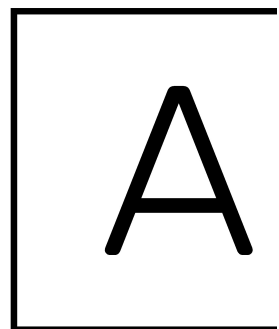
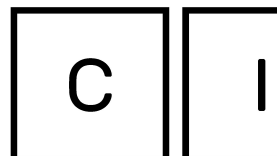
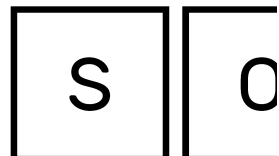
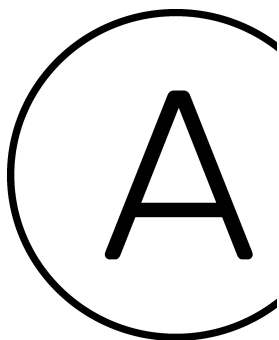
C I

A

o i

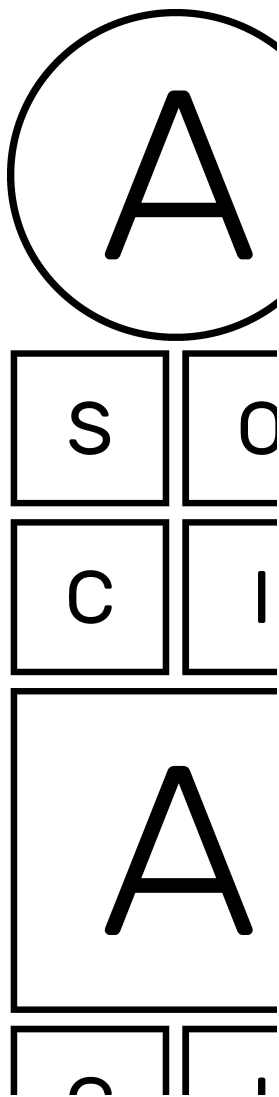
leto 2024, kar je očitno premalo za izvedbo tako številnih ukrepov, kot so načrtovani.

Poleg tega je vprašljiva tudi ureditev glede števila raziskav, ki naj bi se izvajale vsako leto. Kljub ciljni vrednosti, da naj bi se izvedlo vsaj 9 raziskav na leto, se zdi, da so ta pričakovanja previsoka ob upoštevanju razpoložljivih sredstev. Ob upoštevanju ostalih ciljev, kot je izdelava večletnega načrta analiz in raziskav, je verjetno, da posamezna raziskava ne bo upravičena do potrebnih sredstev za zares kvalitetno izvedbo. Zato je ključno, da se Ministrstvo za kulturo zaveže k zagotavljanju ustrežnejših finančnih sredstev za izvajanje ukrepa in realistično prilagodi pričakovanja glede izvedbe raziskav.

Predlagane spremembe - nov ukrep:

Ukrep XX : Spremljanje razvoja, obvladovanje tveganj in opolnomočenje kulture zaradi razvoja sistemov umetne inteligence	
<i>Opis ukrepa in predvideni učinki</i>	<p>Opis ukrepa:</p> <p>Razvoj sistemov umetne inteligence v polje ustvarjalnosti prinaša številne izzive (kot so vprašanja transparentnosti, avtorstva in avtorskih pravic, vprašanja o varovanju podatkov, zasebnosti in pristranskosti ter druge etične dileme) in priložnosti (kot so analiza podatkov, moč pri rekonstrukciji umetniških del, izboljšanje dostopnosti in seveda vgrajevanje v procese dela in razvoja, avtomatizacija procesov). Umetna inteligenca je že začela spreminjati vsa polja ustvarjalnosti, tako na ravni načrtovanja in produkcije kot tudi doseganja občinstev oz. prezentacije in distribucije.</p> <p>Ukrep zajema aktivnosti, ki so del strategije za učinkovito in reflektirano integracijo tehnologij umetne inteligence na področje ustvarjalnosti. Sestavljen je iz več sklopov:</p> <ul style="list-style-type: none">• aktivno sledenje razvoju področja na Ministrstvu, oblikovanje namenske pisarne in aktivno sodelovanje z ostalimi Ministrstvi (MGRT, MDP, MP idr.) na področju oblikovanja politik, predpisov in drugih ukrepov na področju umetne inteligence• namenski razpisi za:<ul style="list-style-type: none">• tehnološko opismenjevanje in zmanjševanje vrzeli med tehnološko bolj in manj pismenimi uporabniki sistemov umetne inteligence• zagotavljanje dostopnosti do tehnologije in znanj na področju umetne inteligence tudi za kulturne organizacije in umetnike oz. za zmanjševanje neenakost v dostopu do tehnologije in za vključevanje širšega spektra ustvarjalcev• organizacijo dogodkov delavnic, konferenc in srečanj, ki spodbujajo prenos znanj na področju umetne inteligence med sektorji kot so umetnost, tehnologija, znanost in izobraževanje. <p>Predvideni učinki:</p> <p>Trajnostni pristop k vpeljevanju umetne inteligence v kulturo in umetnost, ki spodbuja inovacije, ustvarjalnost ter obenem</p>

	upošteva etične in družbene vidike novih tehnologij.
<i>Temeljni cilj</i>	Kritično vpeljevanje umetne inteligence v ustvarjalne procese
<i>Razvojni cilj</i>	XXXX
<i>Ostali razvojni in temeljni cilji</i>	XXXX
<i>Področja kulture</i>	Vsa področja kulture.
<i>Deležniki</i>	Občinstvo, poklicni delavci v kulturi, ljubiteljska kultura, nevladne organizacije, samozaposleni v kulturi, javni zavodi.
<i>Prečne politike</i>	XXXX
<i>Sredstva</i>	2025: 100.000 evrov; 2026: 250.000 evrov; 2027: 250.000 evrov.
<i>Časovnica izvedbe</i>	2025–2027
<i>Kazalnik neposrednega učinka</i>	Vzpostavljena interdisciplinarna skupina za spremljanje razvoja umetne inteligence v sklopu Ministrstva za kulturo: da/ne Število sofinanciranih projektov na področju trajnostne, etične in vključujoče rabe umetne inteligence:: Izhodiščna vrednost (2023): 0 Ciljna vrednost (do vključno 2027): ≥ 10 Število sodelovanj v procesih uvajanja smerin in

A

S O

C I

A

o t

	zakonodaje na medresorski ravni: Izhodiščna vrednost (2023): 0 Ciljna vrednost (do vključno 2027): ≥ 4
<i>Nosilec</i>	Ministrstvo.
<i>Sodelujoči</i>	XXXX